ולא אמרן אלא דלא אקדימו הנך ואזמון עלייהו בדוכתייהו אבל אזמון עלייהו בדוכתייהו פרח זימון מינייהו אמר רבא מנא אמינא לה דתנן מטה שנגנבה חציה או שאבדה חציה או שחלקוה אחין או שותפין טהורה החזירוה מקבלת טומאה מכאן ולהבא מכאן ולהבא אין למפרע לא אלמא כיון דפלגוה פרח לה טומאה מינה ה"נ כיון דאזמון עלייהו פרח זימון מינייהו: ב' חבורות וכו': תנא אם יש שמש ביניהם שמש מצרפן: אין מברכין על היין: ת"ר יין עד שלא נתן לתוכו מים אין מברכין עליו ב"פ הגפן אלא בורא פרי העץ ונוטלין ממנו לידים משנתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין [א] ממנו לידים דברי ר"א וחכ"א בין כך ובין כך מברכין עליו ב"פ הגפן ואין נוטלין הימנו לידים כמאן אזלא הא דאמר שמואל עושה אדם כל צרכיו בפת כמאן כר' אליעזר א"ר יוסי ברבי חנינא מודים חכמים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים מ"ט אמר רב אושעיא בעינן מצוה מן המובחר ורבנן למאי חזי א"ר זירא חזי לקורייטי ת"ר ד' דברים נאמרו בפת אין מניחין בשר חי על הפת ואין מעבירין כוס מלא על הפת ואין זורקין את הפת ואין סומכין את הקערה בפת אמימר ומר זוטרא ורב אשי כרכו ריפתא בהדי הדדי אייתי לקמייהו תמרי ורמוני שקל מר זוטרא פתק לקמיה דרב אשי דסתנא א"ל לא סבר לה מר להא דתניא אין זורקין את האוכלין ההיא בפת תניא והתניא כשם שאין זורקין את הפת כך אין זורקין את האוכלין א"ל והתניא אף על פי שאין זורקין את הפת אבל זורקין את האוכלין אלא לא קשיא הא במידי דממאיס הא במידי דלא ממאיס ת"ר ממשיכין יין בצנורות לפני חתן ולפני כלה וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה אבל לא בימות הגשמים אבל לא גלוסקאות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים: א"ר יהודה שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה מסלקן לצד א' ומברך תניא חדא בולען ותניא אידך פולטן ותניא אידך מסלקן ל"ק הא דתניא בולען במשקין והא דתניא פולטן במידי דלא ממאיס והא דתניא מסלקן במידי דממאיס

במידי

ולא אמרן אלא דלא אקדימו הנך. חבורות שפרשו אלו מהן ואזמון עלייהו דהני כגון אם היו ארבעה בכל חבורה ונשאר בכל אחת כדי זימון והפורשים הללו היו צריכים לצאת לשוק קודם שגמרו החבורות את סעודתם: **אבל אזמון עלייהו.** דהכי כגון שנצטרפו אלו עמהם לזימון כדאמר לעיל(ו) קורין לו ומזמנים עליו וברכו החבורות ואלו לא היו שם אלא (א) כדי נברך וברוך הוא ועכשיו הם באים לברך לא מזמני דפרח מינייהו חובת זימון ותו לא הדר עלייהו: **מטה.** טומאה שנגנבה חציה: **אלמא כיון דפלגוה.** פקע שם מטה מינה ושם טומאה אע"ג דהדר הדרוה והרי היא מטה לא הדרה טומאתה. הכי נמי כיון דפקע שם שלשה מינייהו בהפרדם ושם זימון ע"י שזימנו הראשונים עליהם אע"ג דהדרי לכלל שם שלשה לא הדרי לכלל זימון אבל כי לא אזמון לא פקע חובת זימון מהן אף (ב) לפני פרידתם: **אם יש שמש ביניהם.** שמשמש לשתיהם: **שמש מצרפן.** אע"פ שאין אלו רואין את אלו כגון יריעה פרוסה ביניהם: **אין מברכין עליו ב"פ הגפן.** לפי שהיה יינם חזק מאד ואין ראוי לשתיה בלא מים הלכך אכתי לא אשתני למעליותא ולא זו מברכתו הראשונה והרי הוא כענבים וברכתו ב"פ העץ: **ונוטלין ממנו לידים.** דשם מים עליו דמי פירות בעלמא מקרי: **משנתן לתוכו מים.** שם יין עליו ואין נוטלין אלא במים [ב]. לשון אחר הכי גרסי' יין עד שלא נתן לתוכו מים מברכין עליו ב"פ העץ ואין נוטלין הימנו לידים משנתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן ונוטלין הימנו לידים דברי ר' אליעזר וחכ"א בין כך ובין כך מברכין עליו ב"פ הגפן ואין נוטלין ממנו לידים וטעמייהו דרבנן משום הפסד אוכלין כך מצאתי בהלכות גדולות אצל קידוש והבדלה [ג] ובדקתי בתוספתא ולא גרסינן בה הכי אלא כמו שהוא בספרים: **כר"א.** דאמר נוטלין הימנו לידים ולא חייש להפסד אוכלין: **למאי חזי.** לשתיה דמברכין עליו ברכת היין: **לקורייטי.** פוישו"ן בלע"ז ובלשון חכמים אנומלית ואלונתית(ז): **אין מעבירים כוס מלא על הפת.** שלא ישפך על הפת ותהא הפת בזויה: **פסק.** זרק: **דספנא.** אמינישטרישו"ן בלע"ז מנה של בשר מבושל: **מידי דממאיס.** שמתמעך בזריקתו כגון תאנים שבשלו כל צרכם ותותים: **דלא ממאיס.** רמון ואגוז וכל דבר קשה: **ממשיכין יין בצנורות.** משום סימן טוב ואין כאן משום בזיון והפסד לפי שמקבלים אותו בכלים פי הצנור בכלי: **בימות החמה.** שאין טיט בדרכים: **אבל לא גלוסקאות.** שהרי אף בימות החמה הן נמאסין בזריקתן: **בולען.** בלא ברכה: **פולטן.** ומברך וחוזר ואוכלן: **מסקין.** בולען שאי אפשר לסלקן לאחד מלוגמיו ולברך ולא לפולטם שמפסידן: **פולטן במידי דלא ממאיס.** כמה שנתנו בפיו ויכול לחזור ולאוכלו:

במידי

שחלקוה אחין או שותפין טהורה. תימה דאמר בסוכה (פ"ק דף טז.) מטה מטמאה אברים כגון ארוכה ושתי כרעים. ולי נראה דהתם מיירי שיכול(ה) להחזירה כאשר בתחלה ולתקנה שהכרעים בעין והדיוט יכול להחזירה. וא"ת אמאי לא פריך הכא מכל כלי שנשבר וטהור אלמא כיון דפלגוה פרח לה טומאה וי"ל דשאני התם שאינו ראוי עוד להצטרף הכלי יחד ולקבל טומאה אפילו מכאן ולהבא ולא הוי דומיא דשלשה בני אדם דהוו ראוים עוד להצטרף לזמון: **שמש** מצרפן לזמון. וה"ה בשני בתים ובני אדם עומדים ומשמשין מזו לזו מצטרפין וכן איתא בירושלמי ובלבד שישמעו ברכת המזון מפי המברך והא דנקט במתני' בית [אחד] משום חדוש דסיפא דאפילו בבית אחד אם לאו אין מזמנין וכן בבית חתנים כשאוכלים בחופה בב' בתים ובני אדם משמשין מזו לזו מצטרפין ובלבד שישמעו ברכת המזון מפי המברך: **בורא** פרי העץ ונוטלין ממנו לידים. פירש"י כי לא נתן לתוכו מים לא הוי אלא כמי פירות ומכאן משמע דמי פירות כשרין לנטילת ידים ויש לחלק בין הני דאמרינן בפרק כל הבשר (דף קו.) דאמזוגא קפידינו ומיהו יש מפרשים לנטילת ידים בעינן מים דכתיב וידיו לא שטף במים: **כמאן** אולא הא דאמר שמואל וכו' כר' אליעזר. לכאורה משמע ממאי דאמר ר"א נוטלין וכו'. ותימה דאמרינן בפרק במה טומנין (ד' נ:) אימר דאמר שמואל במידי דלא ממאים במידי דממאים מי אמר וא"כ היכי מוקים לה הא דשמואל כר"א דהא יין מידי דממאים בנטילת ידים ובמידי דממאים מודה שמואל ועוד קשה דהכא משמע דאין הלכה כשמואל מדמוקי לה כר"א ובפרק שני דביצה (ד' כא:) קאמר סתמא דגמ' דסופלי לחיותא בי"ט דמטלטלינן להו אגב ריפתא כשמואל משמע דקי"ל כוותיה וי"ל דהכא לא קאמר אלא לדברי ר"א (ג) דסבר לה כשמואל ועדיפא מיניה קאמר שמתיר אפילו היכא דממאים ולא נחת כאן אלא לפרש טעמא דר"א כדפירשנו ובה"ג אמר דהלכה כרבנן דהכא והלכה נמי כשמואל דכי קאמר שמואל הני מילי מידי דלא ממאים אבל מידי דממאים לא ודלא כפי' (ד) ר"ת שפסק דלא כשמואל מדמוקי ליה כר"א אלא ודאי קיימא לן כשמואל כדפירשנו וא"כ מותר לסמוך הקערה בפת היכא דלא ממאים וי"א דצריך לאכלו אח"כ ויש נוהגים לאכול דייסא בפת הואיל ואוכלין הפת אח"כ אבל במס' סופרים אוסרו דאמרינן במס' סופרים (פ"ג) אין אוכלין אוכלין באוכלין אע"כ היה אוכלן בבת אחת ושמא היינו דלא כשמואל: **מודים** חכמים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים. תימה דאמרינן לקמן ד' דברים נאמרו בכוס של ברכה חי ומלא וי"ל דבעינן שיתנו חי לתוך הכוס ואח"כ ימזגנו אי נמי בעינן חי מן החבית אי נמי קאי אכוס עצמו ומאי חי שלם כדאיתא במכות (ד' טז:) ריסק ט' נמלים ואחד חי וכו' אלמא דאותו חי היינו שלם ה"נ בעינן שיהא הכוס שלם בלא (ו)שבירה: **למאי** חזי. פי' ולמאי אשתני לעילויא ומשני לקורייטי וכן הלכה כרבנן דיין חי מברכין עליו בורא פרי הגפן דאמרינן (פסחים קח:) שתאן חי יצא: **אין** זורקין את האוכלים. בהני שלשה מודה שמואל אין מעבירין כוס מלא על הפת וגם אין חותכין עליו בשר חי ואין זורקין את הפת אפילו לא ממאים וכן שאר אוכלין אסור לזרוק במידי דממאים: **ולא** בימות הגשמים. אע"פ שאגוזים אין האוכל נמאס בתוכו מ"מ כשהן נופלים בטיט נמאסים ומיהו עכשיו שדרכן לזרוק חטים בבית חתנים צריך ליזהר שלא יזרקום אלא במקום נקי:

מעיקרא

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פכ"ו מהל' כלים הל' יב:
עו ב מיי' פ"ה מהלכות ברכות הל' יב סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קצה סעיף א:
עז ג ד ה ו מיי' פ"ו שם הלכה ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' קס סעיף יב וסימן קפא סעיף א:
ז [מיי' שם הל' טו טוש"ע א"ח סי' קסג סעי' כ]:
עח ח מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע א"ח סימן קפא סעיף ד:
עט ט מיי' פ"ז שם הל' יב סמג שם טוש"ע א"ח סי' קעב סעיף א:
פ י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

◆

רבינו חננאל

ב' חבורות וכו' תנא אם יש שמש ביניהם שמש מצרפן. פירוש, דאורחא דמילתא נקט מתניתין ב' חבורות שאוכלות בבית אחד, וה"ה אם אוכלין בב' בתים. ת"ר יין עד שלא נתן לתוכו מים וכו'. וחכמים אומרים בין ובין כך מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין ממנו לידים. וקיימא לן כחכמים דאמרי יין בין ניתן לתוכו מים בין שלא ניתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן ואין נוטלין ממנו לידים. הא דאמר שמואל עושה אדם כל צרכיו בפת. ואין הלכה כשמואל דהא מוקמי ליה כר' אליעזר ולא כרבנן, וברייתא נמי פליג עליה, דתנו רבנן ארבעה דברים נאמרו בפת אין מעבירין כוס מלא על גבי הפת שלא ישפוך עליה ותהיה הפת בזויה, ואין מניחין בשר חי ע"ג הפת, ואין סומכין את הקדירה בפת, ואין מזרקין את הפת. קתני שאין סומכין את הקערה בפת. והיינו דלא כשמואל. [ולרבנן דאמרי כי לא נתן לתוכו מים מברכין בורא פרי העץ למאי חזי. אמר ר' זירא לקורייטי. פירוש פורצונ"ן]. ת"ר ממשיכין יין בצנורות לפני החתן ולפני כלה וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה וכו'. היכי שהיין לא אזיל לאבוד והקליות אינם נמאסין. אמר רב יהודה שכח לברך והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכת מסלקן בתוך פיו לצד אחד ומברך. ובבה"ג תני חדא בולען ותני אידך פולטן ותני אידך מסלקן לצד אחד ומברך עליהן. ותרצינן הא דתני בולען במשקין דלאחר שנמען תו לא צריכי כסיסה, הילכך דיעבד הוא ובולען ומברך עליהן. והא דתני מסלקן לתוך פיו לצד אחד, במידי דמימאיס דאי אמרת בולען הא צריכי כסיסה, ומשנזכר שלא בירך עליהן ובא לכוססן בלא ברכה מזיד הוא, ואי אמרת פולטן ומברך עליהן, הא לא חזו תו לעיילינהו לפומיה משום דמאיסי. הילכך מסלקן לצד אחד בתוך פיו ומברך עליהן וכוססן ובולען. והא דתני פולטן במידי דלא מימאיס כגון קליות ואגוזין, הילכך פולטן ומברך עליהן ואוכלן.

מסורת הש"ס

א) כלים פכ"ח מ"ט, ב) [תוספתא פ"ד ה"ג], ג) שבת נ: קמג. כלה פ"א, ד) ב"ב נז:, ה) (ע"ז יד: ע"ש), ו) מס' ד"א פ"ט [ושם קתני מתמה דברים ואין יושבין על האוכלין], ז) [מס' סופרים פ"ג הי"ד], ח) [תוספתא פ"ח דשבת ה"ח], ט) [דף מה:], י) [עי' שבת קמ.], כ) נדפריך ליתא מיבת שיכול. ועי' מהרש"א ומלא הרועים, ל) [וע"ע תוס' שבת עו: ד"ה כדי ובפירושין כט: ופסחים קח: ד"ה שתאן וב"ב נז: ד"ה עד].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל אזמון וכו' אלא עד כדי: (ב) ד"ה מטה וכו' אף לפני פרידתם: (ג) תוס' ד"ה כמאן וכו' וי"ל וכו' ר' אליעזר דסבר: (ד) בא"ד ודלא כפירוש רבינו חננאל שפסק דלא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' ונוטלין ממנו כו' ואין נוטלין. נ"ל להיפך כל"א שבפרש"י (ובירושלמי ריש פ"ו יין בזמן שהוא כמות שהוא אומר עליו בפה"ע ואין נוטלין ממנו לידים בזמן שהוא מזוג אומר עליו בפה"ג ונוטלין ממנו לידים דברי ר"א וחכ"א בין חי בין מזוג אומרים עליו בפה"ג ואין נוטלין ממנו לידים אמר ר' אבא משום איבוד אוכלין כ"ה גירסת רבינו שם. ומ"ש בגמ' סלק כמאן אלא כי כר"א דוקא לטעמייהו דרבנן משום איבוד אוכלין כמ"ש בירושלמי ועמ"ש בשנות אליהו דאיכ מוכחים כ"כ אבל רבינו בא"ח סי' ק"ס [illegible] ע"ש): [ב] רש"י ד"ה (ונוטלין ממנו כו' עד אלא במים) תא"מ: [ג] שם (ובדקתי בתוספתא ול"ג בה הכי אלא כמו שהוא בספרים) תא"מ (דגירסת רבינו בתוספתא ג"כ להיפך):

◆

מוסף תוספות

א. בתוס' הרא"ש ובפסקיו כתב חלוק בדבר.

◆

לעזי רש"י

פוישו"ן. שיקוי, משקה לרפואה. אמינישטרישו"ן מנה, משאת.

◆

מוסף רש"י

עושה אדם כל צרכיו בפת. בין תמנים בין לפרר אותו ולמחות בתבשיל רוחה (שבת נ:) ולא חיישינן לבזיון דאוכלין (ביצה כא. ובעי' שבת קמג:), עד שיתן לתוכו מים. דלא חשיב לשתיה חי אלא מזוג וביינות שלהם מיירי דלדבו לא של חי יתלה (רשב"ם ב"ב צז:). לקורייטי. מין פירות (ע"ז יד: ע"ש).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones